

ניצח דהן-מטפלת בגינן

הגינה הסנסורית, נגלית לעינינו מיד כשאנו ניצבים בפתח שער החצר של בית העיוור בבאר שבע בשפע של פריחה וצמיחה של גוונים קוים וצורות רבים. אך חברי מועדון בית העיוור – מגלים אותה ורואים אותה בדרכם הם. שכן גינה זו הותאמה במיוחד לצרכים המיוחדים של חברי המועדון שהם לוקים בראייתם. שלעומתנו הם חווים את הגינה דרך החושים.

גינה זו מתחשבת במגבלת הראייה ומכוונת לנצל את החושים חזקים איתם הם משתמשים אנשים אלה פיתחו יכולת לקלוט בעזרת החושים שלהם.

הגינה מתוכננת כך שאנשים אלה יוכלו לטייל ולעבוד בגן בבטחה.

את השבילים תוחמים אבני שפה לבנים שצבעם מהווה ניגוד לאדמה ולצמחיה.

יש שילוט לזיהוי הצמחים בכתב ברור המשולב עם כתב ברייל. ואפילו חבל הולכה מתוח בין

השלטים להליכה בטוחה. בצידי השבילים שתולים צמחי תבלין בעלי טעם וריח. אותם יכולים

לזהות בעזרת החושים ולבחור את הצמח הרצוי להכנת חליטת תה להנאה או למרפא.

את פעילות הגינן הטיפולי בבית העיוור התחלתי לפני עשר שנים. אז בחזית הייתה גינת

ורדים דוקרניים – גינה שלא התאימה למקום למרות שפע הפריחה. החברים נאלצו להיזהר משפת המדרכה.

תחילה התקיימו פעילויות הגינן, שעיקרן גידול בעציצים קיימנו בחדר בסביבה מוכרת ובטוחה כשהחברים יושבים אל השולחן וכל החומרים הנחוצים לעבודה נמצאים בסמוך או מוגשים להם. לאחר כשלוש שנים, כשהחברים כבר גילו שליטה בעבודה, חשתי כי מן הראוי לצאת מחדר ולרדת לאדמה – אם כל חי.

עבודת הגינה, לא קלה לאנשים הלוקים בראייתם: המרחק בין האדמה לעיניים, הקושי הפיזי להתכופף והסביבה הלא מוכרת ללא רמזי התמצאות. הקשו מאד על ההתנסות הראשונית בהכנת גינת הניסוי. אך ההתלהבות של החברים בעיקר מהעלאת זיכרונות מהימים שהראייה הייתה טובה יותר ומהגילוי שעדיין יכולים להצליח. עודדה אותי לעשות מהלך ולהקים גינה שתהייה מותאמת ליכולותיהם ולמגבלותיהם. גינה סנסורית.

את הקמת הגינה כלומר הכנת התשתיות לא ניתן היה לבצע עם חברי בית העיוור. לכן העליתי רעיון. לגייס את עמיתי העוסקים בגינן טיפולי ולקיים יום של למידה אודות הגינן הטיפולי עם עיוורים ולקויי ראייה. במהלך היום עם למידה אודות מאפייני חברי בית העיוור ועל מגבלות הראייה. נלמדו גם עקרונות הקיימות וכיצד להקים גינה טיפולית. בהתלהבות רבה, הוקמה תשתית הגן. פילוס הקרקע, תיחום שבילים ומיקום הערוגות לצמחים המתאימים. יום זה נחל הצלחה וכל הצדדים יצאו עם תחושת הישג. לאחר מכן יחד עם חברי קבוצת הגינן התחילו את שלב השתילה. ההבנה שניתן להזמין קבוצות של מתנדבים לסייע לנו כשהם חשים נתרמים ומתמלאים לא פחות משהם תורמים, עודדה אותי להמשיך לחלום. ידידי מ"אקרשטיין" תרם לבני מדרכה לבנים מהם נבנו ערוגות מוגבהות ואדניות לבנים. וקבוצת סטודנטים מחו"ל במסגרת הסוכנות היהודית פרויקט שורשים ותלמידי תיכון ב"יום המעשים הטובים" וחיילים סייעו בהקמת השלטים משולבי הברייל וחבל ההולכה, השביחו את שבילי החצץ הלבן אף הוא.

הגינה הסנסורית הפכה למקום משמעותי לכל באי בית העיוור. לחברי קבוצת הגינן, הגנה

הפכה ל"שותפה" להצלחה, בבואם, יצאו לבדוק את מצב הצמיחה, מה נבט, גדל ופרח, האם צריך להשקות והאם הבשילו העגבניות, והאם כבר אפשר לגזום מעט עלים ריחניים לתה. אך גם שאר

החברים. נהנים מן הגינה: כשהם צועדים על המדרכה ומתחככים בענפים הריחניים, עולה חיוך של הנאה מהריחות המציפים את הסביבה, נשלחות הידיים ללטף ולמולל את העלים. לעיתים הם יוצאים לסיור עצמאי בגן, כשהם נעזרים בחבל הולכה המתוח בין שלטי הגן. בהגיעם לאחד השלטים, הם מזהים את שמו של הצמח ואז, רוכנים לעבר הצמח, ממוללים ומריחים. גם המתיישבים על הספסל מול הגן, משתלבים תוך כדי שיחת חולין כשריח הצמחים עולה, עולים גם זיכרונות עבר ואז עולות שאלות גנניות, ועולים סיפורים ואירועים המציפים אותם. לעיתים נשמע ציוץ ציפורים, רחש העלים והענפים ברוח המתבדרת או הלמות הצעדים וכלי העבודה של קבוצת מטפלי הגן ואז, קולחת שיחה בנושא. הנאה נוספת מהגן, מהכנת מאכלים מפרי הגן שקבוצת הגינון מכינה: עוגיות גרניום ריחניות, מרק ירקות או סלט.

אך עיקר התרומה של הגן היא לקבוצת מטפלי הגן שלמדו שהם יכולים למגבלה, ולפחות פעם בשבוע הם מתארגנים לעבודה בקבוצות קטנות או יחידים. הגן מזמן טיפול וגינון הדדי הן לגן והן לקבוצה ולפרט בהתאם לצרכים ולמה שעולה במפגש בין החברים והגן. לעיתים, עולות שיחות מהותיות ועמוקות המעלות שאלות ותובנות להמשך.

ערוגת הירק המוגבהת, מאפשרת עבודה בישיבה כך שהמרחק בין הידיים וסביבת העבודה נגישה יותר ומקלה על עבודת העיוור ולקוי הראייה. ומאפשרת עבודה נינוחה בחברותא. והתוצרת מגיעה לשולחן וכך גם חוש הטעם משתתף החגיגה של חוויית ההצלחה וההישג. שהם מרכיב טיפולי חשוב עד מאד.

לפני שנתיים נוצר קשר עם **אחיקם אוורבוך** רכז הגינות הקהילתיות של עיריית באר שבע. ואז עלה הרעיון להצמיד סטודנט לסייע. הוא סייע בעבודה הפיזית ובקשר אישי עם החברים. בשנה האחרונה, חברו אלינו חברי "**נטפים**" תחילה הגיעו לצורך הקמת מערכת השקיה ממוחשבת והחליפו את צנרת הגינה. אחר הוחלט על המשך ליווי של 6-2 חברים ממחלקת ההזרקה בנטפים חצרים אחת לשבוע או שבועיים. הקשר הצמיח הרחבה משמעותית של מרחב הגינה. הם הכינו במפעל בחצרים, ערוגות אנכיות מחביות, שהוקמו ומולאו באדמה והוכנו לשלב השתילה אותו בצעו בשמחה חברי בית העיוור.

עתה, לאחר נטיעת בוסתן קטן של עצי א"י, בחירת שם חדש לגינה: גן החושים. אין יום שהחברים לא יוצאים לבדוק מה צמח, מה התחדש. עגבניות, חצילים, קולרבי, כרובית, סלק עלים, עשבי תיבול ולוביה למכביר ואפילו תות שדה – הגן מחזיר אהבה למטפלו והם יוצאים צועדים בשבילי הגן, מקשיבים לצלילי פעמוני הרוח שהכינו ומנסים לזהות את מקומו של כל צמח, מחפשים את הפרי שהבשיל ואז מתחיל קטיפת מתנובת הגן!

תחושת סיפוק וגאווה רבה ממלאת את ליבם. מועלות הצעות לתבשילים. ואכן הוכנו בחדרנו תבשילים היכולים לעלות על שולחן השפים. ומה רבה הייתה השמחה כשהתברר כי קילו של לוביה טרייה לראש השנה עלה 29.90 ש"ח ולנו מידי שבוע יש בחינם!

יום הסיור בבית העיוור, אפשר קבלת מבט רחב על עשר שנות הצמיחה שלנו. הנוכחות הייתה רבה. לצערי, נאלצנו לסגור את ההרשמה שבועיים לפני קיום הסיור. לפתיחת היום הגיעו גם חברי "נטפים" מחצרים כדי להשתתף איתנו ביום חג זה. פתחנו יום זה עם הבעת תודה לכל התורמים והמסייעים על חלקם בהצלחת הגן. אנו מקווים כי עתה, ההתבוננות משקפת את גודל ההישג. אנו מקווים כי הם נתרמו לא פחות משתרמו לנו.

ביום זה בחרנו להוסיף פרק של למידה אודות טיבה של האדמה והגידול במיכלים – מצע מנותק. כמענה לעבודת הגינון שברובה היא מונגשת, מוגבהת ומותאמת ליכולות המטופלים ולתנאי המקום. ובנוסף לכך הגידול במיכלים הינו מענה לגינון בשנת שמיטה.

בני גול אגרונום ובעל חברת רב נוי הבונה גינות גג ומרפסת וכן גינון אנכי על קירות, הרצה בליווי שקופיות. הרצאתו חידדה את עקרונות הגינון במיכלים: הקפדה על אורור, ניקוז והזנה אורור וניקוז – חשיבותם באספקת חמצן לבית השורשים ומניעת ריקבון אך גם שטיפת המלחים המצטברים באדמה במהלך הזמן כשההשקיה אינה עד נגר. בנוסף ציין בני כי גינון על הגג ועל מרפסת מחייב הקפדה ייתרה על איטום המשטח, התקנת שכבה המנקזת את מי ההשקיה. גם משקל מצע השתילה חייב להילקח בחשבון ניתן להשתמש במצע קל – פרלייט ולחשב את שטח תאחיזת השורשים אם עומק המצע הוא קטן. בעיקר לגידול שיחים ועצים הצומחים לגובה המתמודדים עם מסת המשקל ועם רוחות. יש חשיבות לפרוש בד גיאוטכני בין הטוף או הפרלייט לבין אדמה כדי שלא יוצר מצב בו האדמה תעבור אל החלק המנקז ותיווצר המלחה.

בגידול רב שנתי במיכלים, יש להקפיד על שטיפת האדמה אחת לכמה חודשים. ואין להשתמש שימוש חוזר באדמה מחשש לאחוזי מליחות גבוהים באדמה זו. **(להרחבה ניתן לצפות במצגת שתוצג באתר).**

בתום ההרצאה, צפינו בחברי בית העיוור בעבודת שתילה בעציצים. ערכנו סיור במרחבי הגינה, והתנסו בכניית עמוד עציצים – מונגש ומתאים לגינון בתוך הבית וגם בגינה. עם העציצים שחברי בית העיוור שתלו. עתה נותר זמן למתן רעיונות ופתרונות ייחודיים למגבה. ולשיח עמיתים

צוות בית העיוור באר שבע תשע"ה